

V. Az imádságról szóló példázatok

A soron következő három fejezetben azokat a jézusi példázatokat tárgyaljuk, melyek az isteni kereső szeretetre adott válasz különböző megnyilvánulásait tárgyalják. E válasz három szinten valósulhat meg:

- az istenkeresésben, melynek külső megnyilvánulása az *imádság*;
- a *megbocsátás és az irgalmasság* gyakorlásában, követve azt a mintát, melyet Isten éppen saját kereső szeretete és irgalmas magatartása révén mutat be;
- végül a *cselekvő szeretetben*, melyre szintén Isten mindenki iránt megnyilvánuló szeretete ad mintát.

A három közül a legközvetlenebb választ az imádság jelenti, mely egyben eszköze is az Istennel való kapcsolat és közösség elmélyítésének, aminek nyomán a megbocsátás és a cselekvő szeretet is kibontakozhat. Más szóval: az Istennel fenntartott kapcsolat nélkül az ember nem lehet tartósan képes sem a megbocsátásra, sem a valódi, Isten mércéjét tükröző szeretet cselekvésére. A közösség fenntartásának és a bizalom elmélyítésének eszköze pedig az imádság, ezért feltétlenül ezzel kell először foglalkoznunk.

Az imádsággal foglalkozó példázatok a következők:

- **a farizeus és a vámszedő (Lk 18,9-14)**
- **a kenyeret kérő barát (Lk 11,5-13)**
- **a hamis bíró és az özvegyasszony (Lk 18,1-8)**

Mint azt a fentiekben leszögeztük, az isteni szeretetre adott emberi válasz első fontos megnyilvánulása az imádság. Hogy ezt miért tekinthetjük „válasznak”, azt a magvetőről, illetve a kereső Istenről szóló példázatok alapján érthetjük meg. E példázatok nyilvánvalóvá teszik, hogy az első lépést mindig Isten teszi meg az ember felé, ami kiválthat elfogadást vagy elutasítást is. Aki imádkozik, az valamilyen kapcsolat kialakítására törekszik Istennel, de Jézus több helyen nyilvánvalóvá teszi, hogy helytelen lelkülettel is lehet imádkozni (ld. Mt. 6:6), mintegy érdemnek tekintve ezt. Jézus az imádságra vonatkozóan három példázatot mondott el, melyben különböző szemszögből világít rá a valódi imádság mikéntjére: a farizeus és a vámszedő imájáról szóló példázat az imádság mögött meghúzódó *lelki magatartás* fontosságára mutat rá, és mintegy a tékozló fiú példázatát egészíti ki, míg a kenyeret kérő barát illetve a hamis bíró és az özvegyasszony példázata az imádság *tárgyára és módjára* nézve ad eligazítást.

A farizeus és a vámszedő példázata igen kiélezett módon mutatja be az imádság és imádság közötti különbséget. A két ember között az az egyetlen hasonlóság, hogy mindketten Isten elé járultak, de imájuk módja egészen eltérő lelkületről tanúskodik. A farizeus imája, ha az imádság fontos elemének tekintjük a *kérést*, tulajdonképpen nem is imádság: miközben Istenhez beszél, csak önmagára figyel, és önmagát magasztalja. A vámszedő imája ezzel szemben mély megalázkodásról tesz bizonyosságot, amit a mell verése is nyomatékosít (ez a cselekedet az akkori kultúrában az önvád és az önmegalázás kifejezése volt, hasonlóan a combok verdeséséhez, melyről az Ószövetség beszél).

A két imádság közötti eltérés az eltérő összehasonlítási alaphól ered: a farizeus az emberekhez méri magát, és mivel nem követ el látható bűnöket, ezt érdemként tünteti fel Isten előtt. Lelkülete hasonló Kainéhoz, aki az emberiség második nemzedékének képviselőjeként nem áldozati állatot, hanem a föld gyümölcseit vitte Isten elé, kifejezve ezzel azt, hogy nem tekinti magát bűnösnek. Szintén Kain példája bizonyítja, hogy az ilyen lelkület együtt jár a magukat bűnösnek tartók és ezt kifejezők iránti gyűlölettel is, amit a példázatbeli farizeusnak a vámszedőre tett megjegyzése is kifejez. Ez a lelkület tehát ahhoz a paradox helyzethez vezet, hogy miközben az ember

feddhetetlennek tartja magát, észre sem veszi, hogy mennyire visszás módon kezeli embertársait, sőt azt sem, hogy szüksége van megtérésre. E magatartás visszássága nyilvánul meg a példázatbeli tékozló fiú bátyja és a farizeus Simon esetében is.

A vámszedő ezzel szemben nem emberekhez, hanem Istenhez méri magát, és ezzel szembesülve tartja magát bűnösnek. Éppen ezért mondhatja el róla Jézus, hogy „megigazulva” ment haza. Az eredeti görög szövegben a *dikaioó* ige szenvedő alakja található, melynek jelentése „igazzá nyilvánít”. Jézus tehát kifejezi, hogy kettőjük közül éppen az nem nyilvánított igaznak, aki igaznak ítélte magát másokkal szemben. Az „inkább, hogynem amaz” (pontosabb fordításban: „*amazsal szemben*”) nem fokozati különbséget jelent, hanem kizáró értelmű: arra utal, hogy csak a vámszedő mehetett haza a bűn terhétől megszabadulva. E ponton Jézus a két adós példázatában kifejtett tanítást szemlélteti: az isteni kegyelem elnyerése attól függ, mennyire vagyunk készek lemondani a magunk vélt igazságáról, ez pedig attól, hogy imádságunk során mennyire szembesülünk Isten jellemével, illetve önmagunk természetével.

A hamis bíró és az özvegyasszony példázata az imában való állhatatosság szükségességére utal, amint azt az evangélium szerzője már az elején megjegyzi. E megjegyzésből az is kiderül, hogy Jézus e példázatot a tanítványoknak mondta el. A példázatot megelőlegezi a Luk 11:5-13-ban található tanítás, melyet Jézus a mintaimádságnak szánt Miatyánkhoz kapcsolódóan mondott el, vagyis az imádság *tartalmának* bemutatása után annak *módjáról* is beszélt. Az itt szereplő példatörténetben a kenyeret kérő barát két fő jellemvonását emeli ki Jézus: egyrészt azért kér kenyeret, hogy a barátjának adhasson, másrészt pedig a kezdeti elutasítás ellenére sem hagy fel a kérleléssel. A továbbiakban foglalkozunk azzal, hogy Jézus miért hasonlította egy önző emberhez Istent, de előljáróban elmondható, hogy e példatörténetben, csakúgy, mint a hamis bíró és az özvegyasszony példázatában *a kérést előterjesztő emberen van a hangsúly*, az ő magatartását állítja eléink pozitív példaként Jézus. A kenyeret kérő barát példatörténete egyrészt nyilvánvalóvá teszi, hogy az imádság mögött nem lehet önző indíték: az Istentől kapott ajándékokat mások javára kell fordítani. Másrészt sokatmondó az „ad neki, amennyi kell” részlet: ahogyan egy önzésre hajló ember is képes maradéktalanul kielégíteni a másik ember szükségleteit, úgy biztosak lehetünk benne, hogy Isten még inkább képes teljes körűen gondoskodni azokról, akik kérésükkel hozzá járulnak.

Különösnek tűnhet, hogy Jézus az önző szomszédhoz, illetve a hamis bíróhoz hasonlítja Istent. Itt azonban egy ellentétes értelmű hasonlattal találkozunk, amely az evangéliumokban másutt is előfordul. Mt. 7:11-ben például Jézus ezt mondja: „Ha azért ti gonosz létekre tudtok a ti fiaitoknak jó ajándékokat adni, mennyivel inkább ad a ti mennyei Atyátok jókat azoknak, akik kérnek tőle.” (vö. Luk. 11:13: „mennyivel inkább ad a ti mennyei atyátok *Szentlelket* azoknak, akik tőle kérik”). Itt is erről van szó: az „Istent nem féltő és embert nem becsülő” hamis bíró lelkülete nem „*olyan mint...*”, hanem „*mennyivel inkább...*” viszonyban áll Isten lelkületével. A hamis bíróhoz való hasonlításnak éppen a különbség kihangsúlyozása a célja. Jézus ugyanakkor pozitív példaként az özvegyasszony állhatatosságát állította tanítványai elé, akit az ellensége feletti igazságtétel érdekében még a hamis bíró sorozatos elutasítása sem tántorított el, s végül el is érte célját.

A példázat mondanivalója tehát az, hogy ha még egy elvetemülten gonosz és közönyös embernél is célt ért az állhatatosság, mennyivel inkább lehet Istenhez így közeledni, akitől mindenféle személyválogatás és rosszindulat távol áll. A példázat különösen a nehéz helyzetekben való állhatatosságra buzdít, mivel ezeket éppen azért engedi meg Isten, hogy az ember hitét növelje. Ugyancsak a nehéz, kiélezett helyzetekben mutatkozik meg az, hogy valaki mennyire képes Istenre hagyatkozni és rá bízni ügyét, akitől Jak. 1:17 szerint „minden jó és tökéletes adomány” származik, továbbá aki „gonoszsággal nem kísérhető, és ő maga senkit sem kísért” (Jak 1:13), így tehát biztosak lehetünk benne, hogy a nehéz helyzeteket is szeretetből, a mi érdekünkben engedi meg, hogy azokat javunkra fordítsa. E ponton a példázat az üdvösségre való alkalmasságot tárgyaló

példázatokhoz is kapcsolódik, hiszen a Jézus eljövételét megelőző végső megpróbáltatás során is a példázatban leírt állhatatosságra lesz szükség (erről bővebben a VI. fejezetben lesz szó).